

Secundum Preceptum

Capitulum in preceptum

Qontra hoc preceptum fatiunt secundo incaute iurantes. **¶** Vbi videndum erit. an a quibus a quantum incautum iuramentum liget. **¶** Fit autem incautum iuramentum quatuor modis. Primo quoniam irreuerenter fit iuramentum vel leuiter vel sine causa rationabili. quod tunc comes iudicij seu discretois offenditur etiam si verum sit et licitum pro quo iuratur. **¶** Secundo fit incautum iuramentum quoniam quis in deliberate iurat ex impetu sic quod si plene deliberasset illud non iurasset. **¶** Et tunc secundum wilhelmum. quis seruare tenetur si licitum est quod iurauit. **¶** Sufficit enim ad hoc quod sit obligatus quod intendit deum inducere testem illius rei quam dixit. **¶** Item si homo propter omissionem deliberationis sufficiens. aut vnicuique quod iurat promissione aliquid sibi impossibile tunc deest iudicium et est illicitum et sic iurans peccat. **¶** Pro hoc illud quod iurat credit sibi possibile fore cum tamen sibi sit impossibile. non excusatur a peccato totaliter. quod propter reuerentiam diuinam testimonij non debet iuramentum adhiberi nisi in re in qua firmus certus esset. vnde ibi deficit iudicium discretionis. nisi forte quod erat ei possibile quando iurauit. **¶** Res datur ei postea impossibile. puta si quis iurat pecuniam se solu-

Capitulum Tercium

turum quod postea ei vi vel furto subtrahitur. **¶** Tunc videtur excusari a fatiendo quod iurauit licet teneatur facere quantum in se est ut soluat et impleat quod promisit. **¶** Item sepius incaute contra preceptum secundum fatiunt homines qui causa lucri de facili iurant. ut omnes vendentes et ementes tales sepius falsum iurant. et sic periurium incurunt et mortale peccatum. **¶** Quod maius est si in damnum proximi sic iurant. et quandoque pro pura re se non remissi dare iurant. **¶** Item sepius me contra hoc secundum preceptum incaute iurant et peccant quod absorpti passione ire aut ex ebrietate. aut in ludis etiam prohibitis ut taxilloz enormiter. aliquando falsa. aliquando inhonestavt etiam iniusta et de se peccant tali dispositione iurant. quod voluntas tunc vehementer est ad velle iurare et passio ratione absorbitur ut non possit prout deliberare de hijs quod iurantur. **¶** Ideo contra hoc preceptum sepius peccant ex perversa consuetudine et falsum iurant et peccant iurant etiam ex lubrico lingue et si aliquando non peccant id est false iurant tamen sepe peccant. quod leuiter sine causa et irreuerenter iurant. **¶** Tercio incautum iuramentum fit ratione eius quod iuratur. **¶** Nam secundum theodoricum Rich. et communiter omnes theologos et iuristas. **¶** Sic b

Secūdum**Preceptū**

iurat aliqd quod derogat caritatis actui Et pot fieri in quibus casibus? Primo cum quis iurat facere vel obmittere quod alias esset morale peccatum quod aliquem propter auctoritate grauer velit ledere vel inimicitiam ad eum gerere cum ratione in quo casu peccat per iuramentum et peccat iuramentum implendum sicut et in secundo casu qui sequitur. Exemplum de dauid qui iurauit temerarie uelle nabal occidere sed retractauit bene ut dicit ambrosius libro de officio. Secundo quando quis iurat aliquid facere vel obmittere quod alias esset uiale solum ut quod velit meti officio se iocose vel simile Tercio cum iuratur aliquid in differens quod ex circumstantia effici possit uiale vel morale ut cum iuratur aliquid quod uergit in detractione exitu propter aliquid quod de nouo emergit quod fuit impeditatum. Sicut patet in iuramento herodis qui iurauit puella saltanti se daturum quod petisset hoc ei iuramentum potest a principio esse licitum intellecta debita conditione sed si peteret quod daret liceret et deceret. Simpletio iuramenti fuit illicita ut dicit beatus ambrosius libro de officio. Quarto cum iuratur aliquid quod est contra consilium euangelicum vel nobilis boni impeditiuum Sic cum aliquis iurat se non intraturum religionem vel quod non fiat clericus aut quod non accipiet

Capitulū**Tertium**

placere in casu quo expedit eum accipere et in hoc casu peccat qui de iuramento dicitur quod peccat a eoque peccatum non tenetur seruare iuramentum. promittit enim obicere spiritui sancto. sed multo melius facit non implendo huiusmodi iuramentum. Similiter qui iurat se non otinere per manus cum extra minimum esset uel per de pal. super. in. di. xxx. dicit quod aliquis promittit non morale nec uiale nec aliquid bonum sed pura pro uacatione melioris boni ut si aliquis iurat se non intraturum religionem aut non seruaturum uirginitatem vel non facturum bonum alicui nisi in quantum caritas uel preceptum cogit talis peccat iuramentum enim debet cadere super materiam debitam et super bonum ex se et fortiter. et tunc licet pro uel bonum ualeat tamen ut iurante aliquo se uelle contrahere cum aliqua minima. quando autem nullum bonum iuratur sed solum malum cuiusmodi est pura pro uacatione melioris boni non ualeat. sed peccat quod in iuramento a obligat ad culpam. Quanto quando quis iurat quod est maioris boni impeditum vel cum iurat id facere quod melius esset non facere quam facere vel iurat non facere id quod melius esset facere quam non facere. Exemplum quando iurat quod se non ieiunaturum vel non uelle iustum in iudicio vel non accomodare pecuniam vel non intrare domum sortis vel non vendere rem suam

Secūdum Preceptum

p̄ minori p̄cō vel nō omede
re secū vel nolle retinere famu
lū quē melius est retinere. vel
non loqui proximo. vel nō fa
cere ei solacōnem que omnia
melius est facere q̄ omittere.
et sic de similibus. **Talis nō ē**
obligatus ad seruādū qd̄ iu
rauit. Et p̄bantur oia q̄nq̄ p
p̄ hō. in synoimīs li. ij. dicentē
Et allegat mgr̄. di. xxxviii. ter
cij di. In malis p̄missis rescā
de fidem. in turpi voto muta de
cretū. Et thō. assignat racōem
Quia p̄ se mala et maioris tvi
impeditia sub iuramēto cadere
nō p̄nt. Et scdm̄ Bern̄. Rō p
caritate institutū est. oīra cari
tatem militare nō d̄z. Et tñ sic
rich. dic. a. willh. p̄pter reuerē
tā sacramēti diuini noīs inuo
cati. et ad puniōem temeritat̄
sic iuratum. et p̄pter reuerentiā
eorz qui p̄sūt. et ad tute ambu
lādum non debz. quis auctori
tate p̄pria venire cōn qd̄libz. iu
ramētum incautum. sed p̄ aliq̄
bus debet recurrere ad aliquē
superiōrē suū qui a tali iuramen
to debet ab soluere ip̄m. vel de
clarare eū non fore obligatū.
maxie q̄n p̄t oziri dubiū. vtz
obseruacō wrgat in p̄iorē exi
tum q̄ nō obseruacō. Tñ cōn
trā p̄rima q̄n manifesta sunt.
propria auctoitate oītrauemiē
p̄t. Contra qd̄libet v̄ro iura

Capitulum Tercium

mētum qd̄ respicit rei veritatē.
et derogat caritati. vel eius per
fectiōni. vel disponētibz ad eā.
p̄t hō venire p̄pria auctoitate
in casu necitatis. hxc sentētiali
ter. **Rich. durād⁹ dicit. Si iu**
ramētum est incautum. ex eo qd̄
iurās non suffitēter deliberauit.
vel illud qd̄ promittebat erat
res indifferens. seu parū valēs.
vel plus nocens vuenti q̄ ex
p̄diēs. vel sicut possunt alie cir
cūstantie inueniri cū iuramētū
que reddūt ip̄m incautum: nō
est tutū qd̄ tale iuramētū inter
mittatur sine auctoitate supe
riōis potētis in talibz dispensa
re. Quāto p̄ncipaliter iurā
mentum incautum fit interdū
a coactis et p̄ metum vbi sunt
plures casus. Pri⁹ qd̄ de eo qd̄
cōpulsus p̄ metū iurauit se ali
qd̄ fecit. vel datur. R. durād⁹
di. xxxviii. et xxxix. cū tertium
Juramētum promissoriū. a est
coactū p̄metū qui cadit i con
stātem viz. a p̄ metum qd̄ non
cadit in ostāntem viz. si p̄mo
modo sic non est obligatorū
i foro ostentioso. qz cogētū non
cōpetit actio contra coactū ut
obfuet iuramētum. R̄ntum v̄
ro ad forū consciētie. tale iura
mētum ē obligatorū. si illud
qd̄ promittitur est licitum et si
iurās consensit in p̄missum qd̄
tuncūq̄ fuit p̄ metum iustū

coactus. unde si quis non implet
quod coactus iuravit iuramento
promissio. peccat et peccat more
liter nisi talis sic coactus p me
tū cadentem in constantem viz
fuerit p habentem potestatem ab
obligatione absolutus qz p nul
lo temporalī debet hō facere ali
quā irrevocetiam dei vel dō sed
hoc fieri nisi impleretur promif
sum nihilominus talis habet re
mediū et potest repetere i iudi
cō quod coactus iuravit et sol
vit. potest etiam petere ab epō
ut cogat illū absolvere ipsum
a iuramento. Si non potest ad
hoc induci soluat et repetat. qz
licet iuraverit solvere nō tñ iura
vit non repetere. Sed si iuravit
etiā nō repetere tunc denūtiat
ecclesie scdm formā euangeli
cam Si peccaverit in te frater
tuus ut ecclia illū opellat ad pe
nitentiā in q̄ vult absolucō iura
mētū vel restitucō male acq̄siti
vel accepti. Itē pōt iudici denū
tiare et ille ex officio tenetur aliū
opellē ad restituendū. Si vro
iuravit nō denunciae iudici ta
le iuramentū ē illicitum nec obli
gat. et ideo nō obviādū cū ver
gat in deteriore exitū utpote ex
istēs oīra iusticiā et oīra utilita
tē publicā. Et p̄serti hoc pōt de
nunciae dūmō hoc faciat p̄nci
paliter intencōne salutis et ne
Si vro iuramentū promissoriū

fit coactū p metū q̄ nō cadit in
constantem virū tūc iuramentū ē
obligatoriū in foro cōscie for
tiora rācōe q̄ fit iuramentū coa
ctū p metū cadētē in constantem
viz et iterū in foro cōtencōso. qz
fm iuratalis metus nō iudica
tur sufficiens ad aliquid cū iura
mētō promittēdū. Et sic appar
et qd fit dō de coactōe ad promif
soriū iuramentū Aug⁹ in fmōe
de p̄nō sic dicit. Si quis coact⁹
p vita redimēda. vel q̄libet cā
vel necessitate iurat. qz plus cor
pus q̄ aīa; dilexit. tres q̄drige
simas peccat alij iudicāt tres
ānos vñ in pane et aq̄. Ex q̄ se
q̄tur qz ille q̄ nō intēder; solue
re qd coact⁹ promitteret cū sciē
ter falsū iuraz; teneretur ad pe
nitentiā illam de rigore. S; de as
sertorio seu p̄batio iuramen
to ē secūdus casus. vbi dicit dū.
qz quicūq; faceret iuramentū as
sertoriū iurando falsū. vel incau
te sic peccaret iurando et periū
riū incurer; et ad hoc faciēdū
nullus cogi pōt. si tñ q̄s oppo
sitū faceret ex metu tūc coactō
excusaet a tāto s; nō a toto. qz
ad peccādū nulla coactio fieri
potest sufficiens libero arbitio.
nam omne malū pene sustinē
dū foret a quolibet ante q̄ mi
nimo peccō peccare deberet. Est
ei minimū peccm mai⁹ oī malo
pene p̄scise. vñ qñ servus iurat

Secundum Preceptum

aliquis falsum vel illicitum domino cogente. ambo sunt periuri. nolite
ait christus timere illos qui occi-
dunt corpus. **¶** Vt pro isto
peccet qui inducit hominem ad iu-
randum quem probabiliter credit
periuraturum quod est tertius casus.
vel sic recipit ab eo iuramentum
¶ secundum thomam bonauenturam et richardum.
Inducens alium ad iurandum. a
hoc facit sic persona publica et
secundum ordinem iuris. a hoc facit non
tanquam persona publica. sed pri-
uata. **¶** Primo modo si quis indu-
cit alium etiam precipiendo ad iura-
dum quod quis credat eum iuratu-
rum falsum non peccat quod facit
illud quod ex officio tenetur face-
re. unde non tantum dicitur illum ad
iurandum compellere quod pars ad-
uersa que hoc petit a iudice. si
autem iste qui inducit ad iurandum
sit priuata persona a publica non
tam hoc faciens ut persona publi-
ca. puta contra ordinem iuris. pec-
cat mortaliter. quod talis est scienter
proximo suo committit mortale et
sic spiritualiter homicida propria ani-
ma et alteri necesse cui gladium
periculi tradit. **¶** Exemplum refert
augustinus in sermone quodam. **¶** Quod
quidam fidelis innocens rem acco-
modauit cuidam quam ille redde-
re negauit. **¶** Compulsus ergo
per accommodantem iurare pe-
ierauit et altere rem perdidit.
¶ Cui raptus in nocte ipsa iudex

Capitulum Tertium

ait. Cur prouocasti hominem iurare
quem sciebas falsum iurare. Ille re-
dit. quod rem meam negauit. et iu-
dex. **¶** Melius erat ut rem tuam per-
deres. quam ut animam eius perire per-
meres. prostritus igitur tam
grauiter cecus est ut in dorso vi-
gilantis plagarum vestigia appa-
rerent. sed indultum est ei postquam e-
medatus est. **¶** Ideo idem augustinus in
sermone de decollatione iohannis
baptiste. Ille qui hominem prouocet
ad iuramentum et scit eum falsum
iuraturum vincit homicidam quod
homicida corpus occisurus est.
ille animam. propter duas animas. **¶** Item
talibus qui alium perire percurat.
debet penitere. xl. dies in pane
et aqua et vii. annos sequentes
et nunquam debet esse sine peniten-
tia. xxij. q. v. **¶** Si quis se. **¶** Quanto
principaliter iuramentum incau-
tum fit a dolosis de quo dicit thomas.
in summa sic ar. vii. **¶** Et in scrip-
to quod iurans simpliciter sine do-
lo in foro conscientie non tene-
tur nisi secundum suam intentionem
¶ In foro autem otentioso obliga-
tur secundum quod verba omniter so-
lent accipi. **¶** Si autem dolose iurat
seruari debet secundum sanum intelle-
ctum illius cui iuratur **¶** Et licet
ratione iuramenti non obligetur
nisi secundum suam intentionem. **¶** Tam
tenetur ad hoc ut alius ex tali
dolo non ledat. **¶** Et hoc fit quoniam
secundum intentionem recipientis

non bene

f impletur. ¶ Dubitatur cū p̄ dicta p̄mo vtrū in iuramentis possit dispensari a p̄ que. **R. th.** 2. 2. q. lxxix. In iuramentis promissorijs dispensari pot̄ sicut 7 i vtijs. qz in aliquo casu potest esse illicitū vel nociuū iuramentū. siue id qd̄ iuratur et p̄ oīs nō ē debita materia iuramenti. Et ideo nōndū q̄ illud qd̄ cadit sub iuramento promissorio aliq̄n est manifeste r̄pugnās iustitie ut puta qz ē peccatū v̄l maioris hōi impeditū ut ne itret religionem 7 tale iuramentū dispensacōe nō indiḡ. R̄nqz aut̄ aliquid iuramento promittitur de quo dubiū est vtrū sit licitū vel illicitū proficiū vel nociuū aut simpliciter. aut i aliquo casu. 7 in hoc pot̄ quilibz ep̄us dispensare. R̄nqz v̄ro promittit̄ aliquid sub iuramento quod est manifeste licitū a vtile. Et in tali iuramento nō videtur habere locum dispensacō v̄l omutacō. nisi aliquid meli9 occurrat faciēdum ad cōmunem vtilitatē. quod maxime videtur pertinere ad potestatem pape qui habet curā v̄lis ecclesie vel etiā absoluta relaxacō. nam ad vnum quēqz pertinet irritare iuramentum quod a sibi subditis factū est circa ea que subdūtur eius potestati. Sicut pater potest irritare iuramentum puelle. vel

vir vxoris. numeri. xxx. Durādus dicit ut supra. ¶ Dubitat̄. ij. 8 an iurans possit licite obtinere dilacōnem vel absolucōem ab eo cui iurauit. R̄n̄ho scd̄; thō. vbi p̄us 7 Ray. Si iuramentū factum est i fauorem dei a p̄ illud homo intēdebat se obligare deo. vel cultui dei. vel ad pietatis opus. Tūc nō potest absolui ab hōie nisi p̄ omutacōnem in melius ut dicetur de v̄to. ut qz v̄lit intrare religiōem cū soltio. ire ad factum Jacobū cū soltio. ire contra infideles cū eo. et sic de dicēdo p̄ salterium simul. tūc nō potest absoluerē alium inq̄tum cōcernit dei fauorē. vel pietatis opus. sed bene inq̄tū alium tāgit. vnde quasi duo iuramenta sunt ire ad factum Jacobum. a hoc alter non potest relaxare. Et cū socio ire qd̄ soltio pot̄ relaxare. Si v̄ro sit i fauorem hōis iuramentum alteri si ille sp̄te absolueit. postea nō tenetur. Et idē de dilacōe. a etiā si nō intēdebat se obligare deo. s̄ t̄m hōi. nihilomin9 nō pot̄ absolui ab hōie q̄n iuratur. se aliq̄d facturū i fauorē dei. Sic si iurassem tibi qz darē ticio. x. florenos i fauorē ip̄i9 tici9. non posses mihi remittere huiusmodi iuramentum. Thomas addit p̄ factis. nisi forte sit interposita condicio scilicet si videbitur illi

Secundum Preceptum

cui promittit vel aliquid tale
H Dubitatur. iij. qn ille qui au-
 dit aliquē aliū iurare falsum. et
 ipse scit et tacet. an teneatur hoc
 manifestare. Ixc qstio mouet
 ideo. qz dicitur leuic. v. Anima
 que audiuit vocē iurātis falsū.
 testisqz fuit. qz aut ipse vidit.
 aut oscius est. nisi indicauerit.
 pōbit iniquitatē suā. dicit tñ
 thō. in summa. Et ray. qz ex q
 moyses in predicta auctorita-
 te non expōsit. cui hoc esset indi-
 cādum. sufficit isti ut se ab hoc
 peccā vinculo absoluat si idie
 talibz qui magis possent pōf
 se qz obesse periuro siue cū cor-
 rigendo. siue deū p eo placādo.
 utputa sacerdotes vel honesti
 et discreti pēs Et ad hāc denū-
 ciacōnem de talibus personis
 fatēdam tenetur quilibz quo-
 cūqz viderit aliquē vicinū
 pāpico id est peccō cōmittēdo.
 Sic soluit questionē istā au-
 g. li. qstio. Sup leuic. xxij. q.
 v. hic videtur. **Capitulum iij.**

Contra secundum pcep-
 tum. non assumes ac-
 ceptat ad huc tria ge-
 nera peccōz. Primi sūt blasphemie.
 Secūdi sunt adiurātes illi-
 cite. Tercij sunt p creaturas il-
 licite iurātes. de quibz est dicē-
 a dū p ordmē. **C**ir p mū notā.
 dū scdm thō. 2. 2. q. xij. qz blas-
 phemare ē lōmātati et excellētie.

Capitulum Quartum

precipue diuine derogare seu
 cōuūtiari. Dicitur lōmātati qz de-
 us omnimode bonus est et excel-
 lēs. Dicitur pāpue diuine. qz
 blasphemia cōmitti pōt in scōs
 et diuina. Sicut eni deus in sã-
 ctis suis laudatur i q̄tum lau-
 dantur opa que deus in factis
 suis efficit. Ita ex blasphemia q̄
 fit in sanctos ex se sequēti in deū
 redūdat. **D**icitur derogare. b
 re. vbi nō nō qz sunt tres quo-
 dammō spēs huius peccati blas-
 phemie. et semp deo derogatur
 Vna est cū attribuitur dō qd
 ei non cōuenit. ut cū aliqui di-
 cūt qn ipi puniūtur in se vel i
 suis. et alij peccōres nō puniūt
 taliter. Ecce deus est iniustus.
 Similit maledicentes deo ut
 lulosores ei impēantes q nō pnt
 deo inesse. Sicut qui vellēt de-
 um non eē iustum ut peccā eo-
 rū non puniret. sicut etiā isti
 in inferno fatiūt. Sic etiā pec-
 cant deo attribuētes mēbra q̄
 in q̄tum deus non habet. Et
 pēi qui deo attribuūt mēbra
 que no iari de pto viro essent
 vrecūda. Et pessime qui deo
 attribuūt que i eo nō sunt. Ex-
 emplū primi Iurātes per caput
 dei et p similia mēbra. Exēplū
 secūdi ut per dei postiora. et per
 alia vrecūda mēbra. Itē simile
 videtur qn quidam a deo pu-
 niūtur q dicit nunqd latrōes